

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **S. P.P.**, proti odporcom **1/ L. S.**, IČO : **X.**, zastúpenému JUDr. M. K., **2/ J. G.**, zastúpenému JUDr. R. P., **o určenie sumy náhrady za stratu na zárobku**

po skončení práceneschopnosti a iné, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 6 C 95/2010, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. februára 2011, sp.zn. 15 Co 5/2011, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. februára 2011, sp.zn. 15 Co 5/2011 v časti, v ktorej potvrdil zamietnutie návrhu na určenie, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 53,70 €, **o d m i e t a.**

Vo zvyšku napadnutý rozsudok odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Brezno rozsudkom z 2. novembra 2010, č.k. 6 C 95/2010-81 zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľ domáhal určenia, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 53,70 € a určenia, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005, je neplatná. Navrhovateľovi uložil povinnosť nahradiť odporcovi 1/ trovy konania vo výške 217,73 € na účet právneho zástupcu

JUDr. M. K. a odporcovi 2/ trovy konania vo výške 182,94 € na účet právneho zástupcu JUDr. Ing. B. P., PhD., v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Dospel k záveru, že postavenie S. P. ako navrhovateľa v tomto konaní nie je z právneho hľadiska neisté, pretože rozsah jej práv a povinností je súdnymi rozhodnutiami už určený. Preto súd z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na strane navrhovateľa v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. návrh v plnom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 23. februára 2011, sp.zn. 15 Co 5/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. Odporcom 1/, 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z § 272 ods. 3 zákona o S. poistení vyplýva, že v prípade vyplácania náhrady za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 a nároku na jej výplatu aj po tomto dni, sa úrazová renta vypláca v sume, v akej patrila k 31. decembru 2003. Za túto sumu je potrebné považovať sumu, v akej bola náhrada za stratu na zárobku vyplácaná, a navrhovateľ bol preto bez ďalšieho povinný prevziať výplatu úrazovej renty vo výške vyplácanej k 31. decembru 2003, pokiaľ nedošlo k zmene pomerov. Mal za to, že navrhovateľ nie je oprávnený prepočítať výšku náhrady za stratu na zárobku vyplácanú k 31. decembru 2003 a úrazovú rentu vyplácať od 1. januára 2004 v inej, nižšej sume, ako bola vyplácaná. Konštatoval, že súd pri rozhodovaní je viazaný petitom návrhu, teda tým, čoho sa navrhovateľ domáha. Navrhovateľ sa domáhal určenia, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení PN k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 1 618 Sk. Takejto určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. sa domáhal len na základe vlastného prepočítania nároku, aký by mal patriť ako úrazová renta odporcovi 2/ k 31. decembru 2003. Ide o svojvoľný prepočet navrhovateľa bez toho, aby rešpektoval ustanovenie § 272 ods. 3 prvej vety zákona o S. poistení. Nakoľko takýto svojvoľný výpočet navrhovateľa je v rozpore s princípom prebratia výplaty úrazovej renty vo výške, ktorá k 31. decembru 2003 medzi odporcami 1/ a 2/ nie je sporná, nemôže založiť naliehavosť právneho záujmu na takejto určovacej žalobe. Navrhovateľ nemôže mať naliehavý právny záujem na určení, aká suma náhrady za stratu na zárobku patrí odporcovi 2/ k 31. decembru 2003, keď táto okolnosť nie je medzi odporcami 1/ a 2/ sporná a navrhovateľ v zmysle § 272 ods. 3 zákona o S. poistení má povinnosť bez ďalšieho prevziať výplatu úrazovej renty vo výške, v akej bola náhrada vyplácaná k 31. decembru 2003. Pokiaľ navrhovateľ v odvolaní poukazoval na to, že v rozhodnutiach

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v správnom konaní boli vyjadrené názory, že ak sumu náhrady za stratu na zárobku určenú dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom S. P. považuje za v rozpore so zákonom, mohla sa návrhom na vyslovenie neplatnosti takej zmluvy obrátiť na súd a že len S. P. je aktívne legitimovaná na podanie takéhoto návrhu, pretože len ona môže mať právny záujem na vyslovení neplatnosti takejto dohody, odvolací súd tento názor nespochybnil. Navrhovateľ však napriek tomu, že už rozhodnutím Najvyšší súd Slovenskej republiky (napr. rozsudok NS SR sp.zn. 7So/239/2007 zo dňa 26. februára 2009) poukázal na to, že ak sa navrhovateľ domnieva, že dohoda medzi zamestnávateľom a pracovníkom o odškodnení pracovného úrazu nezodpovedala zákonu, mohol sa s návrhom na vyslovení neplatnosti takejto zmluvy obrátiť na súd, ktorý je oprávnený o jej neplatnosti rozhodovať, pričom by bol aktívne legitimovaný na podanie takéhoto návrhu, navrhovateľ nekoncepivoval svoj návrh týmto spôsobom, a v tomto rozsahu, ale domáhal sa súdom určenia výšky náhrady na stratu na zárobku patriacej odporcovi 2/ k 31. decembru 2003. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom navrhovateľa v odvolaní, že ak môže byť súdom na základe žaloby S. P. vyslovená neplatnosť dohody o sume náhrady za stratu na zárobku, nepochybne môže byť súdom na základe žaloby určená aj správna výška náhrady za stratu na zárobku. Postavenie žaloby, rozsah dokazovania a aj záver pri rozhodovaní o žalobe na vyslovenie neplatnosti dohody o sume náhrady za stratu na zárobku je podstatne odlišný od žaloby, ktorou sa konkrétne určí výška náhrady. Keďže náhrada za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 nie je medzi odporcami 1/ a 2/ sporná, je zrejmé, že k vyčísleniu a výplate tejto náhrady došlo na základe dohody. Mal za to, že pokiaľ by S. P. bola napadnutá žalobou neplatnosť tejto dohody a navrhovateľ by bol úspešný, následne by vznikol priestor pre navrhovateľa na vydanie rozhodnutia ohľadne výplaty úrazovej renty od 1. januára 2004. Pokiaľ sa však navrhovateľ domáhal určenia výšky konkrétnej sumy ako náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriacej odporcovi 2/, a to základe vlastného výpočtu, bez prihliadnutia na to, že náhrada za stratu na zárobku k 31. decembru 2003 medzi odporcami 1/ a 2/ nie je sporná, a tým pádom nie je akceptované ustanovenie § 272 ods. 3 zákona o S. poistení, na pozitívnom rozhodnutí o takomto nároku navrhovateľa nie je daný naliehavý právny záujem, a preto žaloba musela byť zamietnutá. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ, ktorý navrhol rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa, zrušiť. Zároveň navrhol

odložiť vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. a § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Za takú vadu označil skutočnosť, že prvostupňový a odvolací súd nerozhodli o druhej časti petitu - o návrhu na určenie neplatnosti dohody o výške náhrady za stratu na zárobku, čím porušili ustanovenia § 152 ods. 2 a § 157 ods. 2 O.s.p. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberal skutkový a právny stav veci.

Odporca 1/ považoval dovolanie navrhovateľa za neprípustné a neodôvodnené a navrhol ho odmietnuť, resp. zamietnuť. Zároveň si uplatnil trovy dovolacieho konania.

Odporca 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhovateľa nesúhlasil s podaným návrhom a mal za to, že zo strany navrhovateľa ide o obchádzanie zákona, keď tento nerešpektuje záväzný právny názor súdov, ktorí už v tejto veci niekoľkokrát rozhodli.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie proti tej časti výroku, ktorým odvolací súd potvrdil zamietnutie návrhu, ktorým sa navrhovateľ domáhal určenia, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 53,70 €, dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto opravný prostriedok nie je prípustný a pokiaľ potvrdil rozsudok prvostupňového súdu v časti určenia, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005 je neplatná, dovolanie je v tejto časti prípustné a dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného

významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejde ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Vzhľadom na námietky dovolateľa a tiež s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd kládol dôraz na skúmanie tej vady, ktorej existenciu dovolateľ v dovolaní namietal (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závažný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

V časti, v ktorej odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorým zamietol návrh navrhovateľa na určenie, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 53,70 €, dovolanie nie je prípustné.

V tejto časti rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejde ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval a vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa v tejto časti v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa v tejto časti rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Skutočnosť, že by rozhodnutie v tejto časti prípadne spočívalo aj na nesprávnom právnom posúdení veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. v prípade, ak je dovolanie v tejto časti prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. O.s.p.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia dovolateľa boli v tejto dovolaní napadnutej časti rozhodnutia odvolacieho súdu opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľom vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia v tejto časti, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd v tejto časti (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, v ktorej potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na určenie, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005 je neplatná, trpí vadou konania uvedenou v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbrání, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (napr. II. ÚS 383/06).

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (napr. II. ÚS 85/06).

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Ústava Slovenskej republiky predstavuje právny celok, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem. Len výnimočne a ojedinele môže nastať stav, keď sa spoločensky upravený vzťah upravuje jedinou normou ústavy (II. ÚS 128/95). Každé ustanovenie ústavy treba interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ existuje medzi nimi príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97), a preto ústavný súd opakovane vyslovil názor, že ustanovenia ústavy sa vysvetľujú a uplatňujú vo vzájomnej súvislosti všetkých relevantných noriem (II. ÚS 31/97, PL. ÚS 13/97, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 10/99, I. ÚS 53/01, PL. ÚS 12/01, m. m. PL. ÚS 9/04 atď.).

Záver o interpretácii a uplatňovaní právnych noriem vo vzájomnej príčinnej súvislosti sa nepochybne vzťahuje nielen na ústavné normy, ale aj na právne normy obsiahnuté v právnych predpisoch nižšieho stupňa právnej sily, teda aj na právne normy obsiahnuté v zákonoch. Zároveň zo zásady ústavne konformného výkladu a uplatňovania právnych predpisov explicitne vyjadrenej v čl. 152 ods. 4 ústavy vyplýva aj požiadavka, aby všetky orgány verejnej moci vykladali a uplatňovali zákony (zákonné normy) v súlade s obsahom a účelom dotknutých ústavných noriem.

Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I.ÚS27/04, I.ÚS74/05).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ústavne súladný výklad zákonov (podľa čl. 152 ods. 4 ústavy), platného i v čase rozhodovania odvolacieho súdu, v danom prípade predstavuje neoddeliteľnú súčasť rozhodovacej činnosti a ako taký jedine zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy (obdobne napr. I. ÚS 24/00).

Podstata základného práva priznaného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v prvom rade v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde a že tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola namietanému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenie o súdnej ochrane vykonávajú, a teda že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale ju aj v určitej kvalite, t.j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať. Postup súdov v konaní o veci a jeho kvalita ustanovená zákonom je vyjadrením práva na súdnu ochranu účastníka konania vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy. Ochranu

základným právam a slobodám poskytujú predovšetkým všeobecné súdy (I. ÚS 50/97, I. ÚS 54/97).

Základné právo na súdnu ochranu zohráva v demokratickej spoločnosti natoľko závažnú úlohu, že pri rozhodovaní o podmienkach jeho uplatnenia neprichádza zo strany súdov do úvahy zužujúci výklad a ani také interpretačné postupy pri výklade procesných predpisov, ktorých následkom by mohlo byť jeho neodôvodnené, prípadne svojvoľné obmedzenie alebo odňatie. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvoľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry EŠĽP. Judikatúra tohto súdu ale nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument

(Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie v náleze III. ÚS 119/03-30. Vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Právo účastníka na riadne odôvodnenie rozhodnutia je takým procesným právom, ktoré mu je v občianskom súdnom konaní priznané za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Tak odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, ako aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, musia mať náležitosti uvedené v ustanovení § 157 ods. 3 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Musia obsahovať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. Súdny sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musia vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a ich myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijali. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku. Odôvodnenie musí byť súčasne i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, t.j. musí byť preskúmateľné.

Zákonom požadované riadne a presvedčivé odôvodnenie písomnej formy rozsudku (§ 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 O.s.p.) je nie len formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozsudkov, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci. Tieto požiadavky napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti, v ktorej potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na určenie, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku

po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005 je neplatná, nespĺňa.

V predmetnej veci sa navrhovateľ pôvodným podaným návrhom domáhal určenia, že suma náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti k 31. decembru 2003 patriaca odporcovi 2/ od odporcu 1/ z titulu pracovného úrazu zo dňa 18. mája 1990, je vo výške 53,70 €. Súd prvého stupňa na pojednávaní konanom dňa 2. novembra 2010 pripustil rozšírenie návrhu o určenie, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005 je neplatná (viď č.l. 78 spisu). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že „navrhovateľ však napriek tomu, že Najvyšší súd Slovenskej republiky už rozhodnutím (napr. rozsudok NS SR sp.zn. 7So/239/2007 zo dňa 26. februára 2009) poukázal na to, že ak sa navrhovateľ domnieva, že dohoda medzi zamestnávateľom a pracovníkom o odškodnení pracovného úrazu nezodpovedala zákonu, mohol sa s návrhom na vyslovenie neplatnosti takejto zmluvy obrátiť na súd, ktorý je oprávnený o jej neplatnosti rozhodovať, pričom by bol aktívne legitimovaný na podanie takéhoto návrhu, navrhovateľ nekoncepoval svoj návrh týmto spôsobom, a v tomto rozsahu, ale domáhal sa súdom určenia výšky náhrady na stratu na zárobku patriacej odporcovi 2/ k 31. decembru 2003.“ Ďalej uviedol že „pokiaľ by S. P. bola napadnutá žalobou neplatnosť tejto dohody a navrhovateľ by bol úspešný, následne by vznikol priestor pre navrhovateľa na vydanie rozhodnutia ohľadne výplaty úrazovej renty od 1. januára 2004.“ Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že napriek tomu, že navrhovateľ sa v konaní domáhal aj určenia neplatnosti predmetnej dohody a jeho odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu prvostupňového súdu aj v tejto časti, odvolací súd navrhovateľovi vytýka, že sa vyslovenia neplatnosti dohody nedomáhal. Takého odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nezodpovedá požiadavke na riadne a presvedčivé odôvodnenie súdneho rozhodnutí a je zmätočné.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je v tejto časti nepreskúmateľné a zmätočné, čo malo za následok porušenie práva dovolateľa na spravodlivé súdne konanie a odňatie možnosti dovolateľa konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo v tejto časti k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy

zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v časti, v ktorej potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na určenie, že dohoda o výške náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti uzavretá medzi odporcom 1/ a odporcom 2/ zo dňa 8. novembra 2005 je neplatná, ako aj vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania podľa § 243b ods. 2 O.s.p. zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. novembra 2011

JUDr. Vladimír M a g u r a, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová